

Prawo karne wykonawcze - zajęcia nr 3

rok akademicki 2019/2020

Aleksandra Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Wykonywanie kary grzywny

Grzywna należy do najstarszych kar w historii prawa karnego. W Polsce współczesnej- od okresu międzywojennego we wszystkich dotychczasowych trzech kodeksach wymieniania była na pierwszym miejscu.

- Jest to kara majątkowa (pieniężna), która polega na obowiązku uiszczenia określonej kwoty na rzecz Skarbu Państwa.
- Jest to kara wolnościowa, nieizolacyjna.
- Jej treścią jest pewna dolegliwość ekonomiczna, która wynika z uszczuplenia majątku skazanego.

ZALETY:

- Nie wyłącza ona skazanego ze środowiska rodzinnego i społecznego.
- Skazany nie jest narażony na demoralizację, która niezależnie od władz więziennych zagraża uwięzionym skazanym.
- Skazany może aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym i społecznym.
- Wykonywanie tej kary zasadniczo nie obciąża budżetu państwa - w pewnym stopniu może go zasilać.

Wykonywanie kary grzywny

Ograniczeniem wpływającym hamująco na orzekanie tej kary jest to, że:

- Nie może być ona stosowana samoistnie za najcięższe przestępstwa lub kiedy sprawca może zagrażać społeczeństwu.
- Lub kiedy sprawca nie dysponuje odpowiednimi środkami, żeby ją uiścić - choćby ratalnie (np. bezrobotni sprawcy)

Wykonywanie kary grzywny

Grzywna stanowi 20 % wszystkich wyroków skazujących za przestępstwo.

- Może być orzekana jako kara samoistna (sprawca jest skazany tylko na tę karę) ale również obok kary pozbawienia wolności - zarówno bezwzględnie wykonywanej (kumulatywnie) jak i zawieszanej (akcesoryjnie).
- Ustawodawca wymienił ją na pierwszym miejscu w katalogu kar, co stanowi wskazówkę dla sądu zgodnie z którą, należy ją stosować zawsze wtedy, gdy nie ma potrzeby wymierzenia kary surowszej.
- Wynika to z zasady *ultima ratio* kary pozbawienia wolności – prymat kar wolnościowych i środków karnych przed karą pozbawienia wolności.
- **Art. 58 § 1 kk** jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, a przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd orzeka karę pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary.
- W 2014 r. - skazano ogółem **322 174** sprawców przestępstw orzekając samoistną karę grzywny wobec **63 078** sprawców, co stanowiło około **19,6 %** wszystkich skazań.
- W tym samym roku orzeczono karę grzywny obok wymierzonej kary pozbawienia wolności - wobec **75 258** skazanych, w tym z warunkowym zawieszeniem - w **72 362** przypadkach.

Wykonywanie kary grzywny

Obecnie grzywna zgodnie z obowiązującymi przepisami karnymi jest wymierzana:

- **Granice kary grzywny w Kodeksie karnym określa art. 33 § 1 kk:** Co do zasady wymierza się w stawkach dziennych: od 10 do 540, a w przypadku obostrzenia kary - do 810 stawek dziennych.
- **Drugim parametrem jest wysokość stawki dziennej:** która nie może być niższa niż 10 zł, a wyższa niż 2000 zł.
- **Polskie prawo karne zna również system kwotowego wymiaru tej kary** (szczególnie trzeba tu wymienić Kodeks karny skarbowy)
- **Granice kary grzywny w Kodeksie wykroczeń określa art. 24 § 1 kw:** Co do zasady wymierza się w wysokości: od 20 do 5.000 zł
  - **W stawkach dziennych wymierzana za :** przestępstwa i przestępstwa skarbowe (System ten pozwala na lepszą indywidualizację kary)
  - **System kwotowego wymiaru tej kary :** wykroczenia i wykroczenia skarbowe

Dobrowolne wykonanie kary grzywny

- Podstawową i najbardziej pożądaną formą wykonywania grzywny jest: jej dobrowolne spłacenie przez sprawcę w kasie sądu lub na wskazane konto sądowe.
- Skazany uiszcza grzywnę na rzecz Skarbu Państwa.
- **TERMIN:** Sąd wzywa skazanego do uiszczenia kary grzywny w terminie 30 dni (skazany może również uiścić grzywnę przed wezwaniem).
- **Elementy wezwania:** kwota kary grzywny podlegająca uiszczeniu, termin do uiszczenia grzywny (30 dni od doręczenia skazanemu wezwania), pouczenie o skutkach nieuiszczenia kary grzywny, pouczenie o tym, że w razie nieuiszczenia grzywny w całości w odpowiednim terminie sąd przekaże informację gospodarczą o powstaniu zaległości do biur informacji gospodarczej działających na podstawie ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (por. art. 12a kkw)

Egzekucja kary grzywny

- **Przymusowy** sposób wykonania kary grzywny
- Egzekucję prowadzi się w przypadku bezskutecznego upływu wyznaczonego przez sąd terminu.
- W przypadku nieuiszczenia przez skazanego kary grzywny w terminie.
- Egzekucję grzywny prowadzi się na podstawie **KPC**, chyba że Kodeks karny wykonawczy stanowi inaczej.
- W sprawach egzekucji właściwe są sądy rejonowe oraz komornicy sądowi.

Egzekucja grzywny w przypadku małżonków

- Kara grzywny orzeczona w stosunku do jednego z małżonków pozostających we wspólności majątkowej podlega zaspokojeniu z odrębnego majątku skazanego oraz z wynagrodzenia za pracę lub za inne usługi świadczone przez niego osobiście, jak również z praw twórcy wynalazku, wzoru użytkowego oraz projektu racjonalizatorskiego, a jeśli majątek ten nie wystarcza na zaspokojenie grzywny (powinno być to stwierdzone protokołem), egzekucja może być prowadzona z majątku wspólnego małżonków.
- Egzekucja z majątku wspólnego jest niedopuszczalna w razie skazania za przestępstwo którym pokrzywdzony jest małżonek skazanego albo osoby, w stosunku do których małżonek ten obciążony jest obowiązkiem alimentacyjnym.
- W przypadku skierowania egzekucji do majątku wspólnego małżonek skazanego może żądać ograniczenia lub wyłączenia w całości zaspokojenia ww. należności z majątku wspólnego lub niektórych jego składników, jeśli skazany nie przyczynił lub nieznacznie przyczynił się do powstania tego majątku lub do nabycia określonych jego składników albo gdy zaspokojenie z majątku wspólnego tych należności jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Formy zastępcze kary grzywny

W licznych przypadkach wykonywanie kary grzywny może napotkać różne trudności

- Z tego powodu prawo karne przewiduje możliwości modyfikacji wyroku skazującego na karę grzywny.

Sąd może:

1. dokonać zamiany grzywny na wykonywanie pracy społecznie użytecznej lub
2. zarządzić wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.

Praca społecznie użyteczna

- Art. 45 KKW.
- Jest zawsze fakultatywna.
- Polega na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze **od 20 do 40 godzin** w stosunku miesięcznym.
- Na postanowienie w przedmiocie zamiany grzywny na pracę społecznie użyteczną przysługuje zażalenie.

Przesłanki:

1. Egzekucja grzywny okazała się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna;
2. Grzywna nie przekracza 120 stawek dziennych lub 240.000 zł.

- Muszą być spełnione łącznie

- Określając wymiar pracy społecznie użytecznej należy kierować się dyrektywami zawartymi w art. 53 kk.

Zasady zamiany

- Grzywna w stawkach dziennych:

1 miesiąc pracy społecznie użytecznej = 10 stawek dziennych

- Grzywna określona kwotowo:

1 miesiąc pracy społecznie użytecznej = grzywna do 20.000 zł

—> z zaokrągleniem w górę do pełnego miesiąca

Zastępcza kara pozbawienia wolności

- Art. 46 KKW.
- Zastępczą karę pozbawienia wolności odbywa się w zakładzie typu półotwartego w systemie zwykłym, chyba że szczególne względy przemawiają za umieszczeniem skazanego w zakładzie innego typu lub systemu.
- Na postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności przysługuje zażalenie.

Przesłanki:

1. Egzekucja grzywny okazała się bezskuteczna lub z okoliczności sprawy wynika, że byłaby ona bezskuteczna
oraz
2. Skazany oświadczy, że nie wyraża zgody na podjęcie pracy społecznie użytecznej albo uchyla się od jej wykonania
lub
3. Zamiana grzywny na pracę społecznie użyteczną jest niemożliwa lub niecelowa.

Zasady zamiany

- Grzywna w stawkach dziennych:

1 dzień kary pozbawienia wolności = 2 stawki dzienne grzywny

Zastępcza kara pozbawienia wolności nie może przekroczyć 12 miesięcy lub górnej granicy ustawowego zagrożenia za dane przestępstwo (w przypadku gdy ustawodawca nie przewidział kary pozbawienia wolności w danym przypadku, kara zastępcza nie może przekroczyć 6 miesięcy pozbawienia wolności)

- Grzywna określona kwotowo:

1 dzień pozbawienia wolności = grzywna od 20 do 4.000 zł

Wykonywanie kary grzywny

Określenie wymiaru kary zastępczej

- Na podstawie wymiaru kary grzywny określonej w wyroku skazującym.
- Jednocześnie gdy część kary grzywny została uiszczona, ściągnięta w drodze egzekucji lub wykonana w formie pracy społecznie użytecznej, to zamianie podlega jedynie ta część kary grzywny, która w dalszym ciągu pozostaje do wykonania.

Wykonywanie kary grzywny

Wstrzymanie wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności

- Sąd może w każdym czasie wstrzymać wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności zarządzonej na podstawie art. 46 § 1 kkw, pod warunkiem, że skazany oświadczy na piśmie, że podejmie pracę społecznie użyteczną i podda się rygorom z nią związanym - wstrzymanie ma charakter fakultatywny. (Powyższe ma na celu unikanie kary pozbawienia wolności jako kary zastępczej).
- Wstrzymanie następuje do czasu wykonania pracy społecznie użytecznej lub złożenia kwoty pieniężnej przypadającej jeszcze do uiszczenia tytułem kary grzywny.
- Wymiar pozostałej do wykonania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności określa sąd, kierując się zasadami zamiany określonymi w art. 45 § 1 i 3 oraz art. 46 § 2-4 kkw.
- Jeśli skazany uchyla się od wykonania pracy społecznie użytecznej, sąd obligatoryjnie zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności.
- W przedmiocie wstrzymania wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności przeprowadza się posiedzenie, w którym wziąć udział mogą: prokurator, sądowy kurator zawodowy, skazany oraz jego obrońca
- Wprowadzono zakaz ponownego wstrzymania wykonania tej samej zastępczej kary pozbawienia wolności.

Wykonywanie kary grzywny

Zwolnienie z form zastępczych

- Skazany może w każdym czasie uwolnić się od wykonywania pracy społecznie użytecznej lub zastępczej kary pozbawienia wolności przez uiszczenie niespłaconej części grzywny.
- W razie częściowego uiszczenia grzywny prezes sądu lub wyznaczony sędzia zarządza zmniejszenie kary zastępczej w stosunku do wpłaconej kwoty tytułem kary grzywny.
- Częściowe uiszczenie grzywny powoduje zarządzenie organu sądowego o zmniejszeniu kary zastępczej zgodnie z przepisami prawa.

Rozłożenie grzywny na raty

- Jeżeli natychmiastowe wykonanie grzywny pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki sąd może rozłożyć grzywnę na raty **na czas nieprzekraczający 1 roku**, licząc od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym zakresie.
- W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, a zwłaszcza wówczas, gdy wysokość grzywny jest znaczna, można rozłożyć grzywnę na raty na okres do 3 lat.
- Na postanowienie w przedmiocie rozłożenia grzywny na raty przysługuje zażalenie.
- Rozłożenie grzywny na raty jest zawsze **fakultatywne**.
- **Postępowanie w przedmiocie rozłożenia grzywny na raty** może być wszczęte z urzędu. Co do zasady następuje jednak na wniosek skazanego lub jego obrońcy. Wniosek może złożyć również prokurator.

Sąd może odwołać rozłożenie spłaty grzywny na raty:

- jeżeli ujawniły się nowe lub poprzednio nieznanne okoliczności, istotne dla rozstrzygnięcia **(obligatoryjnie)**
- jeżeli skazany uchybił terminowi płatności choćby jednej raty, chyba że wykáže, iż nastąpiło to z przyczyn od niego niezależnych **(fakultatywnie)**

Częściowe lub całkowite umorzenie kary grzywny

art. 51 KKW

Muszą zaistnieć łącznie 3 przesłanki:

- 1) Skazany nie uiścił grzywny z przyczyn od niego niezależnych,
- 2) Wykonanie kary w innej drodze okazało się niemożliwe lub niecelowe,
- 3) Zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek.

- Zawsze fakultatywnie.
- Grzywnę można umorzyć w części (zasada), a wyjątkowo - w całości.
- Nie przeprowadza się egzekucji, jeżeli z okoliczności sprawy wynika, że byłaby bezskuteczna.
- Przyczyna umorzenia musi mieć charakter trwały.
- Umorzenie częściowe lub całkowite stanowi odpowiedź na obiektywne trudności lub nawet niemożność realizacji obowiązku wynikającego z wyroku sądowego.

Częściowe lub całkowite umorzenie kary grzywny

art. 51 KKW

- Postępowanie w przedmiocie umorzenia może być wszczęte z urzędu albo na wniosek skazanego, jego obrońcy lub prokuratora.
- Postępowanie w przedmiocie umorzenia kary grzywny może zostać wszczęte dopiero po upływie terminu do dobrowolnego uiszczenia kary grzywny.
- Sąd rozstrzyga postanowieniem.
- Na postanowienie w przedmiocie umorzenia grzywny przysługuje zażalenie.

Podsumowanie

- Wymierzanie kary grzywny pozwala na uniknięcie ujemnych skutków kar, a szczególnie wykonywanej kary pozbawienia wolności.
- Kara ta jest bardzo elastyczna.
- Skazany pozostaje w swoim środowisku społecznym (rodzinnym, zawodowym).
- Skazany nie jest narażony na kontakt ze światem przestępczym w jednostce penitencjarnej.